

XLVII Curso de Saúde Ambiental

PROGRAMA GALEGO MUNICIPIOS SAUDABLES E SOSTIBLES 2000-2012

Ourense, 4-8 abril 2011

Colabora na organización (sede anfitriona)

Patrocinadores oficiais

Director

Prof. Dr. Francisco Peña

Presentación

“O medio ambiente como xerador de actividades capaces de producir emprego, saúde e benestar á poboación”.

Cada día ten maior importancia o coñecemento do medio ambiente dunha comunidade, xa que é un condicionante do seu benestar social, sanitario e económico. A industrialización e a urbanización modificaron o medio ambiente dando orixe a problemas ambientais de primeira orde (o efecto invernadoiro e o cambio climático, a destrución da capa de ozono estratosférica, o transporte de contaminantes, a desertización, etc.) que é preciso corraxir, así como evitar que as actividades futuras orixinen máis deterioracións no noso contorno a través dunha política preventiva que permita un desenvolvemento sostido e equilibrado e teña como obxectivos a protección da saúde do home e a conservación de todos os recursos (aire, auga, solo, clima, especies de flora e fauna, alimentos, materias primas, hábitat, patrimonio natural e cultural) que condicionan e sustentan a vida. As interrelacións entre os diversos recursos e a súa xestión fan cada vez máis necesaria a posta en marcha de estratexias globais, entre as que ocupa un papel fundamental o principio de prevención, xa que máis vale previr que curar.

A forte conexión entre medio ambiente e saúde recoñeceu-se expresamente na 3ª Conferencia Ministerial do Medio Ambiente e a Saúde (Londres, 1999). O Cume da Terra de Río de Janeiro (1992) e a Conferencia de NNUU sobre Medio Ambiente e Desenvolvemento de Johannesburgo (2002), acuñaron a idea de desenvolvemento sostible, que expresa a imposibilidade dun desenvolvemento sen contar co medio ambiente (a protección do medio ambiente e o desenvolvemento económico e social son tres piares inseparables do desenvolvemento sostible). Para acadar os obxectivos do VI Programa Comunitario de Acción en materia de medio ambiente para 2001-2010, ademais da consideración das disposicións lexislativas vixentes e de aspectos tecnolóxicos inclúense actuacións tales como o aumento de diálogo coa empresa, fomento de acordos voluntarios, participación da opinión pública, acceso á información ambiental, etc. A empresa ten unha especial responsabilidade diante do medio ambiente ao ser consumidora de recursos, ademais de fonte de emisións e residuos; pero tamén é orixe de coñecementos científicos e tecnolóxicos, así como de positivos impactos socioeconómicos; o cal levou a moitas empresas a integrar a política ambiental nas estratexias corporativas adoptando criterios de protección do contorno na planificación de actividades e toma de decisións, o que implica tamén ás asociacións empresariais, xa que a protección do medio ambiente na empresa constitúe unha responsabilidade corporativa.

A Oficina Rexional para Europa da OMS, baseándose nas iniciativas de Cidades Saudables, e tendo en conta as experiencias dos plans de sanidade ambiental locais e os programas da Axenda 21 existentes nalgúns países europeos, decidiu apoiar as entidades locais e rexionais para acadar os obxectivos do desenvolvemento sostible, para o cal é necesario impulsar a posta en marcha de medidas de planificación e control do medio ambiente relacionadas cos aspectos sanitarios, xa que para resolver os problemas do medio ambiente, a saúde e o desenvolvemento sostible, é preciso chegar a un acordo e emprender accións non só a nivel nacional e internacional senón tamén a nivel subnacional e local.

Na liña das políticas da OMS de propoñer ambientes saudables, e coa esperanza de concienciar aos concellos galegos de asumir esta filosofía na xestión dos aspectos ambientais da saúde e así poder contribuír ao desenvolvemento sostible de Galicia e mellorar as condicións de vida dos cidadáns, púxose en marcha en Galicia no ano 2000, o **Programa Galego Municipios Saudables e Sostibles 2000-2012**, que contou cos parabéns do coordinador do proxecto “Healthy Cities” da Oficina Rexional para Europa da OMS. Esta iniciativa itinerante pioneira en España, leva consigo:

- Un primeiro nivel de actuación: de formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, e foro de debate de todos os axentes sociais implicados na tarefa de protexer e conservar o medio ambiente.
- Un segundo nivel de actuación: de participación cidadá, peza clave na posta en marcha de calquera programa de actuación.
- Unha recomendación: que os concellos, comarcas e mancomunidades de Galicia, coa axuda e o apoio da Administración, adquiran o compromiso de adhesión á Carta de Aalborg e inicien e impulsen a posta en marcha e o desenvolvemento da Axenda 21 Local.

A posta en marcha en Galicia deste Programa, co apoio da OMS, auspiciado pola SESA e baixo o mecenado de Nova Caixa Galicia, Xunta de Galicia, Fegamp, Sogama, Iberdrola e Aquagest, no seu periplo itinerante por toda a xeografía galega o longo de 11 anos, contou coa participación de 244 concellos (241 galegos, 2 leoneses e 1 asturiano) e 5 entidades locais e rexionais portuguesas, e 4.433 asistentes nas 46 edicións de Cursos de Saúde Ambiental realizados. Precisamente co fin de abordar e debater algúns dos problemas ambientais prioritarios que ten a provincia de Ourense, organízase o XLVII Curso de Saúde Ambiental – Congreso Provincial de Medio Ambiente, que deseñado de acordo cos principios da Carta Europea sobre Medio Ambiente e Saúde, e a Carta de Aalborg cara á sostibilidade, e dirixido a todos aqueles que traballan ou están interesados no medio ambiente e na saúde, pretende converterse en foro de debate e estudo da situación ambiental da provincia de Ourense, ademais de punto de encontro de ambientalistas, e referencia ambiental de Galicia durante esa semana, co obxectivo de contribuír a sentar as bases do desenvolvemento sostible cara ao futuro da nosa terra.

Finalmente, destacar a necesidade de unir esforzos por parte de responsables políticos, empresarios, científicos, educadores, profesionais, comunicadores, ecoloxistas, así como a participación activa dos cidadáns, en prol de conseguir un medio ambiente saudable e sostible para tod@s @s galeg@s, mellor legado para xeracións vindeiras.

Prof. Dr. Francisco José Peña Castiñeira

Programa

LUNS, 4 DE ABRIL

16:00 h.: ACREDITACIÓN E ENTREGA DA DOCUMENTACIÓN.

16:30 h.: ACTO INAUGURAL, a cargo de *D. José Luis Baltar Pumar*, presidente da Excma. Deputación de Ourense; *D. Agustín Hernández Fernández de Rojas*, conselleiro de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia; *D. Carlos Antonio Fernández Castro*, presidente da FEGAMP-Federación Galega de Municipios e Provincias; *D. Francisco Rodríguez Fernández*, alcalde-presidente do Concello de Ourense; *D.ª María Lameiras Fernández*, vicerreitora do Campus de Ourense-Universidade de Vigo; *D. Francisco Fernández Liñares*, presidente da Confederación Hidrográfica del Miño-Sil do Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.

17:00 h.: I SESIÓN PLENARIA: **“A xestión sustentable dos recursos naturais como factor de desenvolvemento socioeconómico e de benestar social da provincia de Ourense”**

PRESIDENTA: D.ª MARÍA LAMEIRAS FERNÁNDEZ
Vicerreitora do Campus de Ourense-Universidade de Vigo.

RELATORES:

- **“Posta en valor do patrimonio natural da provincia de Ourense co especial referencia aos parques naturais”**
D.ª BELÉN BRIS MARINO
Xefa do Servizo de Conservación de Espazos Naturais da Dirección Xeral de Conservación da Natureza da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia.
- **“O termalismo ourensán como fonte de saúde: ¿estamos no bo camiño?”**
PROF. DR. D. LUIS RODRÍGUEZ MIGUEZ
Ex-profesor e 1ª medalla de ouro da Facultade de Ciencias do Campus de Ourense da Universidade de Vigo. Académico numerario da Real Academia de Medicina e Cirurxía de Galicia.
- **“Os recursos termais como factor de desenvolvemento económico e social da provincia de Ourense”**
PROF. DR. D. JOSÉ ANTONIO FRAIZ BREA
Profesor titular da Área de Comercialización e Investigación de Mercados da Facultade de Ciencias Empresariais e Turismo da Universidade de Vigo. Coordinador do Máster Oficial Interuniversitario de Dirección e Planificación do Turismo.
- **“A industria enolóxica e o medio ambiente na provincia de Ourense”**
D. JOSÉ MANUEL RODRÍGUEZ GONZÁLEZ
Presidente do Consello Regulador da Denominación de Orixe Ribeira Sacra. Vicepresidente da Conferencia Española de Consejos Reguladores.
- **“Posta en valor da provincia de Ourense como destino turístico”**
D. JOSÉ MANUEL RODRÍGUEZ GONZÁLEZ
Xerente do INORDE.

MARTES, 5 DE ABRIL

12:00 h.: Roteiro turístico-termal polo casco vello da cidade de Ourense e ribeiras do río Miño, organizado e guiado polo Concello de Ourense.

16:30 h.: II SESIÓN PLENARIA: **“Modelo enerxético sustentable e cambio climático”**

PRESIDENTE: PROF. DR. D. LUIS ESPADA RE CAREY
Ex-reitor e catedrático de Enxeñaría Química da Escola Técnica Superior de Enxeñeiros Industriais da Universidade de Vigo. Valedor do Cidadán de Vigo.

RELATORES:

- **“A calidade do aire en Galicia: sistema de vixilancia e control de emisións”**
D.ª M.ª LUZ MACHO EIRAS
Directora do Laboratorio de Medio Ambiente de Galicia.

- **“Política enerxética sustentable”**
D. MIGUEL F. CALLEJA MEDIANO
Responsable de Regulación de Iberdrola nas Comunidades Autónomas.
- **“A hulla de carbono: aplicación práctica”**
D. ÁNGEL LAGARES DÍAZ
Subdirector de Medio Ambiente de Gas Natural Fenosa.
- **“Posta en valor das enerxías alternativas nun escenario de cambio climático”**
D. VICENTE PÉREZ MUÑUZURI
Subdirector xeral de Investigación, Cambio Climático e Información Ambiental da Secretaría Xeral de Calidade e Avaliación Ambiental da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia.

MÉRCORES, 6 DE ABRIL

10:30 h.: Presentación dos modelos tipo de ordenanza municipal de eficiencia enerxética nas edificacións, promovida pola Deputación de Ourense (proxecto Retaler, cofinanciado cun 75% de Fondos Feder da Unión Europea).

11:30 h.: SESIÓN DE COMUNICACIÓNS TÉCNICAS DE RESIDUOS:

PRESIDENTE: D. JAVIER BOBE VÁZQUEZ

Xefe do Servizo de Augas e Medio Ambiente da Área de Infraestruturas da Deputación de Ourense.

RELATORES:

11:30 h.: “Contribución de Sogama á sostibilidade”

D.ª MARÍA ESTHER CAMPOS MOSQUERA

Responsable de Comunicación e Prensa de Sogama.

12:30 h.: “Valorización de residuos orgánicos biodegradables”

D.ª JOSEFA DE LEÓN BLANCO

Delegada do Grupo Agroamb-Delegación Sur.

13:00 h.: “Relevancia da valorización dos RCD’s nunha construción sostible e xestión dos residuos non perigosos na Comunidade Autónoma de Galicia”

D.ª ELVIRA CAMARERO PÉREZ

Directora comercial do Grupo GESTÁN.

13:30 h.: “Estratexia de xestión dos residuos de alta actividade en España: o almacén temporal centralizado como unha solución necesaria”

D.ª SILVIA RUEDA SÁNCHEZ

Técnica do Departamento de Formación de ENRESA.

16:30 h.: III SESIÓN PLENARIA: “Novos retos na xestión dos residuos en Galicia: complementariedade de procedementos, converter os residuos nun recurso”

PRESIDENTE: D. BENITO GARCÍA CARRIL

Director de Galicia Ambiental-Grupo Correo Gallego. Periodista especializado en información ambiental. Membro da Asociación de Periodistas de Información Ambiental de España (APIA).

RELATORES:

- **“Plan de xestión de residuos urbanos de Galicia 2010-2020”**

D.ª MARÍA JOSÉ ECHEVARRÍA MORENO

Subdirectora xeral de Coordinación Ambiental da Secretaría Xeral de Calidade e Avaliación Ambiental da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia.

- **“Valorización enerxética dos residuos urbanos”**

D. FRANCISCO SILVA CASTAÑO

Director xeral de Sogama.

- **“Tipos de tratamento dos residuos urbanos”**
D. JUAN JOSÉ GONZÁLEZ VALLEJO
FCC Servicios Ciudadanos.
- **“Diferentes modelos de tratamento para os residuos orgánicos”**
D. LUIS PINARDEL ESTOPIÑAN
Director comercial de Desarrollo de Tradebe España.

XOVES, 7 DE ABRIL

10:00-14:00 h.: Viaxe en catamarán pola Ribeira Sacra e canóns do Sil.

16:30 h.: IV SESIÓN PLENARIA: **“A xestión das augas na provincia de Ourense ante o reto da DMA e a nova Lei de Augas”**

PRESIDENTE: PROF. DR. D. XOÁN CARLOS MEJUTO FERNÁNDEZ

Catedrático de Química Física da Facultade de Ciencias do Campus de Ourense-Universidade de Vigo.

RELATORES:

- **“Confederación Hidrográfica del Miño-Sil: estado actual da conca e a nova planificación hidrolóxica 2010-2015”**
D. XOÁN NÓVOA RODRÍGUEZ
Comisario de Augas da Confederación Hidrográfica del Miño-Sil do Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.
D. JOSÉ ÁLVAREZ DÍAZ
Xefe da Oficina de Planificación Hidrolóxica da Confederación Hidrográfica del Miño-Sil do Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino.
- **“Actuacións de Augas de Galicia na provincia de Ourense”**
PROF. D. FRANCISCO ALONSO FERNÁNDEZ
Xefe do Servizo Territorial da Zona Galicia Sur de Augas de Galicia da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia. Profesor da Universidade de Vigo.
- **“Plan de vixilancia e control de vertidos industriais ás redes de sumidoiros municipais”**
D. JOSÉ MARÍA OURO LÓPEZ
Xefe de Producción de Aquaourense.
- **“Tratamento de lodos procedentes de fosas sépticas a través de plantas depuradoras compactas”**
D.ª INMACULADA RIAL SÁNCHEZ
Técnica de Desenvolvemento de Negocio de SMA-Soluciones Medioambientales y Aguas, S.A.

VENRES, 8 DE ABRIL

10:00 h.: V SESIÓN PLENARIA: **“Contribución das empresas, dos centros educativos e das entidades locais ao desenvolvemento sustentable da provincia de Ourense”**

PRESIDENTE: D. JUAN JOSÉ LIRÓN LAGO

Secretario de Galicia-Norte de Portugal da Agrupación Europea de Cooperación Territorial (GNP-AECT).

RELATORES:

- **“As certificacións ambientais na provincia de Ourense”**
D.ª PAULA RODRÍGUEZ CARBALLO
Auditora xefa de AENOR-Delegación Galicia.
- **“Implantación do Grao de Ciencias Ambientais no Campus de Ourense”.**
PROF. DR. D. PEDRO ARAÚJO NESPEREIRA
Decano da Facultade de Ciencias da Universidade de Vigo-Campus de Ourense.

- **“A implantación da Axenda 21 Local na provincia de Ourense”**
D.ª MARÍA VICTORIA ESCUREDO MERINO
Xerente de Desenvolvemento de Negocio de Novotec Galicia.
- **“Proxecto Red Genera”**
D. CELSO MANUEL BARBOSA RODRÍGUEZ
Presidente da Cámara de Comercio e Industria de Ourense.
- **“A educación ambiental no ámbito escolar”**
PROF. DR. D. PEDRO MEMBIELA IGLESIAS
Profesor da Área de Didáctica das Ciencias Experimentais da Facultade de Ciencias da Educación do Campus de Ourense-Universidade de Vigo.
- **“A xestión forestal sustentable: unha oportunidade para o monte ourensán”**
D. TOMÁS FERNÁNDEZ-COUTO JUANAS
Director xeral de Montes da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia.

13:00 h.: ACTO DE CLAUSURA E ENTREGA DE DIPLOMAS ACREDITATIVOS, a cargo de *D. José Luis Baltar Pumar*, presidente da Excm. Deputación de Ourense; *D. Justo de Benito Basanta*, secretario xeral de Calidade e Avaliación Ambiental da Consellería de Medio Ambiente, Territorio e Infraestruturas da Xunta de Galicia; *D. Tomás Fernández-Couto Juanas*, director xeral de Montes da Consellería do Medio Rural da Xunta de Galicia; *D. Luis Lamas Novo*, presidente de Sogama; *D. Henry Laiño López*, director territorial de Aquagest en Galicia; *D. Francisco Caamaño Martínez*, delegado de Iberdrola en Galicia; representante de Novacaixagalicia.

Información xeral

OBXECTIVOS

- Integración da dimensión dos aspectos ambientais da saúde na formación e reciclaxe de técnicos en medio ambiente e saúde, coa finalidade de actualizar a súa formación e adecuar as esixencias que demanda a sociedade actual, para que contribúa a mellorar a xestión e as condicións de vida urbana dos cidadáns.
- Establecer un foro de debate e estudo da situación ambiental da provincia de Ourense, dos seus problemas e carencias que se consideran máis importantes, así como das posibles solucións que se deberán adoptar; ademais de permitir a cooperación e o diálogo entre todos os axentes sociais implicados no tema, fomentando a creación de núcleos de sostibilidade.

DESTINATARI@S

- Técnico@s, funcionari@s e responsables políticos da Administración local, provincial e autonómica, que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Profesorado da universidade, de ensino secundario e formación profesional que desenvolva a súa actividade ou estea relacionado/interesado nas áreas obxecto de estudo.
- Técnico@s e xestores de empresas que desenvolvan a súa actividade nos departamentos de calidade, medio ambiente e prevención de riscos laborais.
- Profesionais libres, titulados superiores e diplomados, técnicos superiores e de grao medio que desenvolvan a súa actividade ou estean relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo.
- Estudantes universitarios e dos ciclos formativos de formación profesional relacionados/interesados nas áreas obxecto de estudo (saúde ambiental, química ambiental, xestión e organización dos recursos naturais e paisaxísticos, traballos forestais e de conservación do medio natural, etc.).

METODOLOXÍA

- 5 sesións plenarias, 1 sesión de comunicacións técnicas de residuos e visitas prácticas, configuran a estrutura do curso/congreso, no que os relatores farán unha exposición sintética de carácter técnico acompañadas de casos prácticos e co apoio de medios audiovisuais (power point), cun debate ao remate de cada sesión, no que tamén intervirán activamente os participantes amosando as súas experiencias.

NÚMERO DE PRAZAS E DEREITOS DE INSCRICIÓN

- **Número de prazas:** 100, que se cubrirán por rigorosa orde de inscrición.
- **Cota de inscrición:** 30 €.

- **Becas:** 50 becas (inscripción gratuita), que se cubrirán por rigorosa orde de inscrición, destinadas a todos aqueles que acrediten algunha das seguintes condicións:
 - a/ Estudantes universitarios e dos ciclos educativos de formación profesional de carácter ambiental.
 - b/ Técnicos, funcionarios e responsables políticos dos concellos da provincia de Ourense.
 - c/ Empresarios, profesionais e técnicos de calidade, medio ambiente e prevención de riscos laborais de empresas adscritas á Cámara de Ourense (10 becas).
 - d/ Representantes de asociacións sen ánimo de lucro.
 - e/ Parados.
- **Forma de pagamento:** o aboamento efectuarase mediante transferencia bancaria a **Caixa Galicia**, nº de conta: **2091 – 0372 – 48 – 3040011862**, especificando o nome e apelidos da persoa inscrita.
- **Forma de inscrición:** cubrir o boletín de inscrición, que deberá achegar co xustificante do pagamento, e presentarse/ enviarase por correo electrónico/fax á Secretaría Técnica. O prazo para formalizar a inscrición abrirase o xoves día 17 de marzo, fixándose a data límite para formalizala o xoves día 31 de marzo, ás 14:00 horas.

DOCUMENTACIÓN

- Entregarase unha carpeta coa publicación do **Libro de relatorios** e material didáctico diverso.

DIPLOMA ACREDITATIVO E CRÉDITOS DE LIBRE CONFIGURACIÓN (*)

- O alumnado que participe con regularidade nas sesións programadas do curso/congreso, que consta de **30 horas lectivas**, recibirá un diploma acreditativo de asistencia.
- A Universidade de Vigo concederá **2 créditos de libre configuración** ao alumnado matriculado nesa Universidade que asista ao curso/congreso (en tramitación).

SEDE, DATAS E HORARIO

- **Sede:** Salón de Actos do Centro Cultural da Deputación de Ourense (Rúa Progreso, nº 30 - 32003 Ourense).
- **Datas:** do 4 ao 8 de abril de 2011.
- **Horario:** de 16:30 a 20:30 horas (de luns a xoves) e de 10:00 a 14:00 horas o mércores e o venres. O martes de 12:00 a 14:00 horas e o xoves, de 10:00 a 14:00 horas, terán lugar unhas visitas prácticas (opcionais).

COMITÉ ORGANIZADOR

Director: Prof. Dr. D. Francisco José Peña Castiñeira

Coordinador: D. Javier Bobe Vázquez

Secretaria: D.ª Natalia Rodríguez Manso

SECRETARÍA TÉCNICA (INFORMACIÓN E INSCRICIÓN)

CENTRO CULTURAL DA DEPUTACIÓN DE OURENSE

Rúa Progreso, n.º 30 - 32003 OURENSE

Tel.: 988 385 142 / Fax: 988 385 215

E-mail: formacion@depourense.es

Entidades e empresas patrocinadoras

AENOR Asociación Española de Normalización y Certificación

novotec **Applus⁺**
Certification
Technological Center

gasNatural
fenosa

AGROAmb.
sentido da reciclaxe

enresa
soluciones ambientales

FCC Servicios Ciudadanos

geseco
S.A. DE GESTIÓN DE SERVICIOS Y CONSERVACIÓN

ESCOR S.L.

DAORJE
ARREDOZAMIENTOS

GRUPO gestán
Tratamiento de Residuos

TRADEBE

sma
Soluciones Medioambientales y Aguas, S.A.

Jaël
joyeria

aquaBona **Coca-Cola**

Organismos colaboradores

Universidade de Vigo

Vicerreitoría
Campus
de Ourense

Cámara
Ourense

Recoñecementos e acreditacións

Auspiciado pola

*Declarado de
interese sanitario pola*

*Recoñecido con 2 créditos
de libre configuración pola (*)*

*Recoñecido como Curso de
Relevancia Administrativa pola*

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE SANIDAD AMBIENTAL

XUNTA DE GALICIA
CONSELLERÍA DE SANIDADE
Xefatura Territorial de Ourense

Universidade de Vigo

Asociación Española de Ciencias Administrativas
Instituto Internacional de Ciencias Administrativas
Sección Española